

Nada Breznik

Katarina Minatti: *Neko noč, ko je v mestu snežilo.*

Ljubljana: Društvo Knjižna zadruga, 2007.

Moje branje pesniške zbirke *Neko noč, ko je v mestu snežilo*, ki sem jo prebirala v letalu na dolgem letu čez ocean, je spremljala rožnato žareča v vodoravno krožnico položena ločnica med svetlobo in temo, med črnino in nežno modrino, med barve, ki so se topile in se ob dotiku s soncem stopile v iskrečo prozornost. V trenutkih zbranosti, ko je moj pogled potoval med majhnim okencem in črkami knjige, so se me pesmi Katarine Minatti, ki pripovedujejo o temi in svetlobi, o noči in dnevu, o soncu in iskrenju, o jasnih in skrivnostnih obrisih, o samoti v nepreglednem prostoru, o nemoči, da bi s pogledom zajeli vse hkrati in vse hkrati razumeli, živo dotaknile. Tam zgoraj so me nagovorile neposredno, brez trkanja so vstopile v odprti, prezračeni prostor in se v njem naselile.

Zbirka je zgrajena iz nekaj sklopov, ki jih tehnično ločujejo le stilizirani grafični simboli in vmesne prazne strani. Pesmi so naslovljene s poudarjeno prvo vrstico. Prvi trije sklopi, ki so po tematiki najenotnejši in v katerih je pesniški jezik najsubtilnejši, se navezujejo na vodilne teme: noč-tema-sneg, dan-svetloba-sonce, v tretjem na ljubezen, razmerje do drugega. V njih, še zlasti v prvih dveh, je pesnica osredotočena na (po)doživljanje zunanjega sveta, na prisluškovanje in izpovedovanje svojega odzivanja nanj, na težnjo po harmoničnosti, po usklajenosti z ritmom narave, kot tudi na spoznanje o razmejenosti in ločenosti od nje in njenih ciklov. Noč v teh pesmih nikakor ni nekaj strašljivega. To je najintimnejši čas, čas sanj, poglobljenih razmišljanj, skrivnosti in odstiranje. O njej pripoveduje z nekaj otožnosti, a mehko in pravljичno, doživlja jo močno in čutno. *Neko noč*, ponavlja v pesmih vztrajno, kot bi pripovedovala pravljice. “Neko noč bom vstala / kakor od mrtvih / začutila noč v konicah prstov / jo rahlo pobožala / prisluhnila nerazumljivemu šepetu ...” Noč in sneg sta poroka tako obstanka kot minevanja, pokrajina brezdušne, zamrznjene, iskreče lepote.

V drugem ciklu se z *Zgodnjo pomladjo* najavlja poplava svetlobe, barv, vetra in vlage. Piše o zlatem dežju, o zlati tišini, o mladi travi, zrasli iz

nič “v enem samem presunljivem hipu”, o vilah, o soncu in gozdu. Pesmi so nabrekle od sočnosti in svežine, lahkotne, polne harmonije, veselja in želje po popolni skladnosti. “Kako lahko je / dovoliti mislim, da se razpršijo, / se stopiti z okoljem, / pustiti, / da požene svoje klice vate ... / postati / ena izmed stvari.” Pomladno navdušenje se tudi v tem delu umirja in izteka v otožnost, zavedanje o uničevanju in zastrupljanju, ki krajša že tako kratke trenutke vsega živega. Belina in sneg sta sinonima za samoto, umiranje, za nemost.

Je zlitje osebnega, intimnega z ritmom zunanjega sveta, narave porok za blaženost in srečo? Ali je spoznanje o razmejenosti, o hipnosti v primerjavi z večnostjo, nujno izvor malodušja? V pesniškem svetu Katarine Minatti so odprte vse možnosti. Otroško čudenje, mladostno navduševanje, stoično sprejemanje, vraščenosť v pore sveta in iztrganost iz njega.

Toda v trenutku, ko v njeno razmerje do sveta in sebe vstopi tretji, se zgodi preobrat. Zbranosti je vse manj, pojavi se nova dimenzija, ki zaposluje bit s koketiranjem, s hrepenenjem, s preizkušanjem lastnih meja in s težnjo po zlitju z drugim. Ali z ljubeznijo subjekt krepi svoj “jaz” ali ga izgublja? Je ljubezensko razmerje odvisnost, predanost ali izpolnitev? Pesmi le nakazujejo obris čustvovanj, so plahe, v njih nazadnje prevlada upornost, samoposmeh in blag cinizem.

Pesem *Jabolko* simbolično in nazorno uvaja to novo izkušnjo, ki v pesničin intimni svet prinaša nežnost in radost, a tudi bolečino, zmedo in razdvojenost. Izginjata prvinska, vilinska nedolžnost in neobremenjenost, Sneguljčica se prebuja iz sna s poljubom. Ob blaženosti, naraščajočem adrenalinu in želji po popolnem zlitju in predaji, se pojavljajo dvomi in muke. “**Oblak adrenalina si** / Potopim se vate in izginem / Pokrij me / z nežnostjo // Krčevit / zastrupljen / minljiv / nesmiseln / debel / moj / ranjen / nesramen / mrtev.”

Sledijo pesmi, ki so najbolj raznorodne, preskakajoče s teme na temo, polne besednih iger in kritičnega, bolečega, a tudi posmehljivega odnosa do “krasnega novega sveta” in celo do lastnih travmatičnih izkušenj. Spogledujejo se z načinom pisanja Wisławe Szymborske, katere pesmi je Jana Unuk, zaradi njihove notranje vsebinske zaključenosti, označila za “miniaturne eseje”. Pesmi v tem sklopu se razlikujejo tudi po slogu pisanja, nekatere so minimalistične, druge rastoče v ritmiziranem ali rimumem slogu, tretje stopnjevane besedne igre v nešteti variacijah. Nekatere se berejo kot otroške izštevankе, druge kot ljudske pesmi, molitve in zaklinjanja. Če je v tem delu v njih še nekaj metaforičnosti in simbolike, pa se avtorica v pesmi *Spominjam se prve noči*, ki jo kot samostojno umešča med dva sklopa, povsem prepusti pikri in obrekljivi pripovednosti po zgledu satire.

In na koncu se v zadnjem sklopu nizajo drobne podobe (“**Majhen rakec / je naredil / majhen korakec**”), nekajvrstične zbadljivke, nekakšni minimalistični robni zapisi, kot “izdihljaji” pesmi. “**Zakaj ne pišem / dvakrat v isto vrsto.**” V tem delu se celovitost in moč pesniškega izraza izgubljata, vsebinska razpršenost in izpraznjenost zapisov iz tega sklopa drobi vtis celotne zbirke.

Zbirka se končuje s pesmijo: “**Nič več nimam povedati. / Ta nič / prhuta nad mano / kot velik zelen ptič. / Pa ne more vzleteti, / ker je privezan / nad mojo ciklamno ustnico.**”

Prav gotovo vsaka pesniška zbirka dovoljuje možnost združevanja zelo različnih pesmi nekega avtorja. Če zbirko *Neko noč, ko je v mestu snežilo* ocenjujem kot posnetek zorenja in dozorevanja subjekta, ki je pretežno osredotočen nase, na svoj ego, katerega izkustva in spoznanja se zgoščujejo v razočaranje, grenkobo in posmeh, potem je dramaturška zgradba zbirke z iztekanjem v številne vsebine in čedalje krajše oblike, upravičena, saj dobro ilustrira prav takšen razvoj čutenj in čustvovanj. Kljub temu pa sta žlahtnost prvega dela zbirke, v katerega po svoji presoji uvrščam prve tri sklope pesmi, in raznolikost drugega dela v eni zbirki kar težko združljiva. Pesniški prvenec Katarine Minatti bi z odločnejšim posegom urednika, s preciznejšo razmejitvijo posameznih ciklov, z večjo selektivnostjo pri izboru zadnjih pesmi imel več notranje trdnosti in povezanosti.